

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
КАФЕДРА ТЕОРІЇ ТА ІСТОРІЇ ДЕРЖАВИ І ПРАВА**

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Декан юридичного факультету
проф. Лазур Я.В.
2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗАГАЛЬНА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Галузь знань	29 Міжнародні відносини
Спеціальність	293 Міжнародне право
Статус дисципліни	Обов'язкова
Мова навчання	Українська

Ужгород 2023 рік

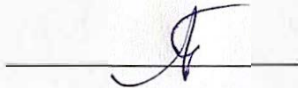
Робоча програма навчальної дисципліни «Загальна історія держави і права» для здобувачів вищої освіти галузі знань 29 Міжнародні відносини спеціальності 293 Міжнародне право освітньої програми Міжнародне право ОС «Бакалавр»

Розробник:

Головач Андрій Йосефович, кандидат історичних наук, доцент кафедри теорії та історії держави і права юридичного факультету Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет»

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри теорії та історії держави і права, протокол № 9 від «15» травня 2023 року

Завідувач кафедри

Іван ПЕРЕШ

Схвалено науково-методичною комісією юридичного факультету, протокол № 9 від «06» червня 2023 року

Голова науково-методичної комісії

Павло ЧЕРЕВКО

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів –	Галузь знань 29 Міжнародні відносини	Нормативна (за вибором)	
	Напрямок підготовки 6.293 - Міжнародне право		
Модулів – 2	Спеціальність: 293 Міжнародне право	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		1-й	1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин - 90		1-й	1-й
		Лекції	
	24 год.	10 год.	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента - 4	Освітній ступінь: Бакалавр	Практичні, семінарські	
		20 год.	6 год.
		Лабораторні	
		- год.	- год.
		Самостійна робота	
		46 год.	74 год.
		Вид контролю: екзамен	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 44/46

для заочної форми навчання – 16/74

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення курсу «Загальна історія держави і права» полягає у тому, щоб дати майбутнім юристам знання про загальні закономірності та характерні особливості виникнення, функціонування, зміни різних типів і форм держави і права народів світу на всіх етапах розвитку.

Вивчаючи загальну історію держави та права, майбутній правник-міжнародник не тільки досліджує минулий національний соціально-державний і правотворчий процес, а й набуває навичок аналізу цього процесу, і, що найважливіше, вмінь оцінювати сучасні моменти державно-правового та соціально-культурного розвитку країн світу та прогнозувати майбутні моделі такого розвитку власної держави. За умов формування в Україні демократичного суспільства та держави, у якій панує закон, важливо сформувати такого фахівця-юриста, який поєднував би новітні юридичні та історичні знання, високу правову культуру та професіоналізм з розумінням власної національної державно-правової ідеї, з почуттям вивіреної позиції громадянина України – держави суверенної, демократичної, правової.

Вивчаючи загальну історію держави та права, потрібно враховувати її комплексний характер, тобто, по-перше, досліджувати етапи історичного та державно-правового розвитку в загальному контексті світової історії держави та права, по-друге, аналізувати процеси формування державних інститутів, системи права, що виникали на терені національних держав на основі загальнотеоретичних та історичних уявлень про виникнення, розвиток та функціонування державних організацій та правових та соціальних систем, по-третє, пов'язати історико-теоретичні висновки минулого державно-правового процесу з сучасними проблемами державотворення та правотворення держав світу і окреслити шляхи вирішення цих проблем.

Завданнями вивчення курсу «Загальна історія держави і права» є:

- загальна підготовка студентів у питаннях історичного розвитку світових державно-правових явищ, вироблення в них особливого юридичного мислення, необхідного для засвоєння та застосування права;
- створення необхідних передумов для найкращого засвоєння таких дисциплін, як теорія держави і права, історія вчень про державу і право, конституційне право, а також інших юридичних дисциплін, включаючи цивільне, кримінальне право і процес;
- сприяння формуванню наукового підходу до державно-правових процесів, які відбувалися та відбуваються у нашій державі та в усьому світі;
- дослідження еволюції світових державно-правових традицій,
- вивчення причин і наслідків виникнення та занепаду світових державно-правових систем, функціонування механізму державної влади, зокрема органів центральної та місцевої влади;
- дослідження процесів зародження та функціонування правових систем в цілому і окремих галузей права зокрема, а також зародження та розвиток соціокультурних елементів різних народів;

– вивчення та дослідження еволюції правових систем, джерел і основних рис права, кодифікації, формування правової свідомості та правової культури різних народів та їх зв'язок з еволюційним розвитком суспільства в цілому.

Інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, здійснювати юридичний аналіз питань правового характеру у сфері міжнародних відносин, національного права та міжнародного права під час професійної діяльності або у процесі навчання.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК-1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;

ЗК-3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями;

ЗК-6. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях

ЗК-7. Здатність працювати як автономно, так і в команді, відповідати за якість виконаної роботи;

ЗК-9. Уміння аргументувати вибір шляхів вирішення авдань професійного характеру, критично оцінювати отримані результати та обґрунтовувати прийняті рішення;

ЗК-10. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій.

Фахові компетентності спеціальності (ФК):

ФК-2. Знання і розуміння ретроспективи формування міжнародних інститутів, зовнішньополітичних структур, правових та державних інститутів.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна «Загальна історія держави і права» вивчається на першому році навчання першого (бакалаврського) освітнього рівня і, відповідно, до структурно-логічної схеми освітньої програми «Міжнародне право» опанування дисципліни не потребує попереднього вивчення освітніх компонентів у межах зазначеної освітньої програми.

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Загальна історія держави і права», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
-------------------------------	-------------

1. Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин	ПРН 1
2. Здійснювати аналіз суспільних процесів у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання	ПРН 2
3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.	ПРН 3
4. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми.	ПРН 4
5. Давати короткий висновок щодо окремих фактичних обставин (даних) з достатньою обґрунтованістю.	ПРН 5
6. Оцінювати недоліки і переваги аргументів, аналізуючи відому проблему.	ПРН 6
7. Працювати в групі, формуючи власний внесок у виконання завдань групи.	ПРН 18
8. Пояснювати природу та зміст основних міжнародноправових явищ і процесів	ПРН 21
9. Застосовувати набуті знання й уміння при вирішенні практичних завдань	ПРН 22
10. Визначати історичний контекст формування державних та правових інститутів, ухвалення актів національного законодавства, права ЄС та міжнародного права	ПРН 25

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА КРАЇН ДАВНЬОГО СВІТУ ТА СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ

Тема 1. Предмет і методологія навчальної дисципліни . Держава і право країн Стародавнього Сходу.

Предмет і об'єкт навчальної дисципліни. Місце навчальної дисципліни серед інших юридичних наук. Її співвідношення з іншими дисциплінами в підготовці юристів.

Періодизація навчальної дисципліни. Географічний, формаційний, цивілізаційний підходи до періодизації державно-правового розвитку . Джерельна база. Правові пам'ятки, монографічні дослідження, наукові посібники та підручники навчальної дисципліни.

Форми давньосхідних держав . Специфіка давньосхідного права.

Давній Єгипет. Періодизація історії. Фараон. Центральне та місцеве управління. Структура давньоєгипетського суспільства. Збройні сили. Основні функції держави. Шлюбно-сімейні відносини. Шлюбний договір. Злочини та покарання. Правосуддя.

Шумеро-Вавилонська цивілізація. Рання форма державної організації-міста-держави Давньої Месопотамії. Соціальна структура та організація влади. Давньовавилонська держава. Державний лад Давнього Вавилону за царя Хаммурапі (ХУІІІ ст.. до н.е.). Роль громад та храмів в управлінні. Армія. Суд.

Закони Хаммурапі – правова пам'ятка давньовавилонського царства. Загальна характеристика. Правове регулювання майнових відносин. Договірні зобов'язання. Договори позики, оренди, купівлі-продажу. Шлюбно-сімейні відносини. Злочини і покарання (таліон, приватна композиція). Судочинство .

Давній Китай. Періодизація державно-правового розвитку. Перші державні утворення династії Шань-Інь (ХУ-ХІ ст.. до н.е.). Утворення першої централізованої держави Цинь. Легізм і реформи Шань Яна (ІІІ ст.. до н.е.). Централізована імперія Хань (ІІ ст.. до н.е.- ІІ ст.. н.е.). Роль законодавчих кодифікацій в упорядкуванні податкового, карального та інших напрямків діяльності держави.

Загальна характеристика китайського права. Конфуціанство і легізм. Джерела права. Шлюб, сім'я, становище жінки. Пятичленна система покарань. Судоустрій та судочинство.

Давня Індія. Періодизація розвитку держави Давньої Індії. Станово-варновий поділ суспільства (Брахмани, кшатрії, вайшії, шудри). Імперія Маурій (ІУ-ІІ ст.. до н.е.). Організація державної влади і суспільства в імперії. Влада царя.

Право Давньої Індії . Дхармашастри. Артхашастри.

Закони Ману-провідна правова пам'ятка Давньої Індії. Закріплення станово-варнового поділу суспільства в Законах Ману . Шлюб і сім'я за Законами Ману. Злочини та покарання, судовий процес за Законами Ману.

Тема 2. Держава і право Античного світу.

Періодизація державно-правового розвитку. Виникнення міст-полісів (міст-держав).

Давні Афіни. Станова структура афінського суспільства. Управління містом-державою. Архонти та ареопаг. Реформи Солона-земельна, цензова, адміністративна та судова. Реформи Клісфена та Перикла. Основні інститути афінської демократії в У ст.. до н.е. – народні збори, ареопаг, рада 500, геліея, колегія стратегів. Остракізм. Порядок прийняття законів. Право Давніх Афін. Звичаї та закони. Речове право. Шлюбно-сімейні відносини. Злочини та покарання. Судовий процес

Виникнення держави у Давній Спарті. Суспільний лад. Спартіати. Перікли. Ілоти. Військово-аристократичний характер державного ладу Спарті. Царі. Герусія. Колегія ефорів. Народні збори.

Державний лад Давнього Риму царського періоду. Соціальна структура давньоримського суспільства. Реформи Сервія Тулія. Державний лад.

Державний лад Риму республіканського періоду. Консули. Магістратури. Претори. Цензори. Народні збори.

Державний лад Давнього Риму періоду імперії. Принципат. Домінант. Реформи Діоклетіана. Реформи Костянтина. Поділ імперії на Західну та Східну. Падіння Західної Римської імперії.

Право Давнього Риму. Періодизація розвитку. Джерела права прадавнього-го періоду: звичаї, закони рексів, закони понтифіків. Закони народних зборів. Едикти магістратів (преторів). Право народів. Сенатус-консульты.

Джерела права Давнього Риму класичного та посткласичного періодів. Імператорські конституції. Кодифікація римського права.

Основні інститути римського права. Римське речове право. Способи придбання речей: манципація, стимуляція, традиція.

Закони XII таблиць. Договірна позика (нексум). Сервітути. Шлюб і сім'я.

Право власності в римському класичному праві. Способи придбання власності. Квіритська та бонітарна власність. Захист прав власника (сервітути), узуфрукти). Набувальна давність (узукапія). Зобов'язальне право. Зобов'язання з договорів та деліктів. Вербальні, літеральні, реальні, консесуальні договори.

Кримінальне право в Давньому Римі.

Формулярний та екстраординарний процес в римському праві.

Тема 3. Характеристика розвитку держави і права епохи феодалізму.

Поняття феодалізму. Відносини сюзеренітету-васалітету. Формування основи феодального господарства – манора. Основні етапи розвитку феодальних держав. Суспільний лад у феодальних державах. Роль церкви у формуванні держави і права. Папська революція, її зміст та роль у розвитку і формуванні західної традиції права та держави. Характерні особливості та види середньовічного права: королівське, ленне, міське, земське, канонічне. Рецепції римського права.

Держава і право Візантії. Етапи розвитку візантійської державності. Еволюція суспільного та державного ладу. Імператор та центральне управління. Місцеве управління та його еволюція.

Джерела права Візантії. Кодифікація Феодосія. Звід Законів Юстиніана. Еклога. Землеробський, Морський, Військовий закони. Прохирон. Базиліки. Шестикнижжя. Номоканони.

Виникнення держави у франків. Форми земельної власності і володіння: аллод, бенефіцій, феоде. Форми встановлення феодалної залежності селян. Комендація, прекарій, кабальні грамоти.

Реформи Карла Мартела. Еволюція державного ладу франкської монархії (від Меровінгів до Каролінгів).

Верденський договір 843 року і розпад франкської держави.

«Закони (правди) варварів» як джерела ранньофеодального права. Основні риси Салічної правди. Шлюб, сім'я, спадкування за Салічною правдою. Кримінальне право і кримінальний процес.

Тема 4. Держава і право країн Європи в епоху середньовіччя.

Сеньйоріальна монархія у Франції у IX-XIII ст.. Феодальна ієрархія. Королівська влада. Реформи Людовіка IX. Правовий статус сервів і віланів.

Формування станово-представницької монархії. Генеральні і провінційні штати у Франції. Великий березневий ордонанс 1357 року.

Класична абсолютна монархія у Франції, її ознаки.

Право феодальної Франції. Джерела та види права. Кутюми. Рецепційоване римське право. Королівське законодавство. Міське право. Канонічне право.

Становлення сеньйоральної монархії в Німеччині у IX-X ст.. Суспільний та державний лад в період відносної централізації

Політична децентралізація в Німеччині і її правові наслідки. «Золота булла» 1356 року. Станово-представницька монархія. Рейхстаг, ландтаги.

Князівський абсолютизм в Німеччині. Поліцейська монархія в Пруссії.

Право феодальної Німеччини. Збірки звичаєвого права. Саксонське і Швабське зеркала. Міське право в середньовічній Німеччині. Рецепції римського права. Канонічне право.

Кароліна – карно-процесуальне уложення середньовіччя. Система покарань. Характерні ознаки процесу.

Ранньофеодальні держави англів і саксів. Поступова централізація Англії.

Норманське завоювання Англії 1066 року і його вплив на подальший державно-правовий розвиток країни. Державний і суспільний лад Англії XI-XIII ст. Реформи Генріха II.

Велика хартія вольностей 1215 року та її конституційне значення. Витворення в Англії станово-представницької монархії. Формування нових станів. Копігольдери. Фрігольдери. Джентрі. Становлення англійського парламентаризму.

Незавершеність англійського абсолютизму. Король і парламент. Таємна рада. Зоряна палата. Висока комісія. Роль англіканської церкви. Судоустрій.

Розвиток феодального права в Англії. Судовий прецедент. Статутне право. Суд канцлера і право справедливості.

Специфіка правової термінології. Довірча співвідповідальність (траст). Класифікація злочинів.

Особливості піднесення та посилення Московської держави (XIV-XVII ст.). Суспільний лад. Особливості станово-представницької монархії. Роль Боярської Думи.

Особливості утвердження абсолютизму в Росії. Державні реформи середини XVI ст.: адміністративна, військова, фінансова.

Джерела права. Судебник 1497 року та початок закріпачення селян. «Соборне Уложення» 1649 року. Характеристика цивільного та кримінального законодавства Московії.

Тема 5. Формування ісламської концепції держави і права.

Особливості становлення першої ісламської державності – Арабського халіфату (VII ст.). Суспільний лад Арабського халіфату. Становлення централізованого теократичного режиму правління. Дівани. Еміри, імами, кадї.

Мусульманське право та його джерела. Коран, сунна, іджма, кіяс. Речове право. Види правомірної поведінки. Шлюбно-сімейні відносини. Злочини і покарання. Судустрій та судовий розгляд. Мусульманські правові школи.

Змістовий модуль 2.

Тема 1. Розвиток держави і права Англії в Новий і Новітній час.

Загальні тенденції розвитку англійського конституціоналізму. Закон про парламент 1911 року. Статути, спрямовані на посилення урядової влади.

Особливості парламентської монархії Великобританії. Партії. Кабінет Міністрів. Парламент. Корона.

Судустрій. Акт про надзвичайні повноваження 1920 року. Закон про суди 1971 року. Закон про Верховний суд. Закон 1990 року про суди і право-ве обслуговування. Акт 1993 року про місцеве самоврядування.

Демократизація виборчого права. Акти про народне представництво 1918, 1928, 1948, 1963 років.

План лорда Беверіджа і формування британської моделі соціальної держави. Підвищення ролі законодавства у сучасній Великобританії. Судова практика. Делеговане законодавство.

Джерела цивільного права. Загальна тенденція розвитку цивільно-правових інститутів. Джерела кримінального права. Система злочинів і покарань у кримінальному праві сучасної Великобританії.

Передумови революції в Англії та її основні етапи. «Петиція про права» 1628 року. «Довгий» парламент. Громадянські війни. Страта короля і проголошення республіки. Протекторат Кромвеля. «Знаряддя управління» 1653 року.

Реставрація Стюартів. Законодавство періоду реставрації. «Хабеас кор.-пус акт» 1679 року. «Славна» революція 1688 року. Біль про права 1689 року. Акт про престолонаслідування 1701 року.

Кабінет міністрів. Парламент. Корона. Місцеве самоврядування.

Еволюція виборчого права в Англії. Акти про народне представництво 1832, 1867, 1884-1885 років.

Формування системи прецедентного права. Збереження складної структури англійського права. Реальна та персональна власність. Довірча власність та її розпорядники. Своєрідність права власності на землю. Свобода заповіту. Джерела англійського кримінального права. Роль консолідованих актів.

Тема 2. Формування і розвиток держави і права США в ХУІІІ-ХХІ ст.ст.

Управління північноамериканськими колоніями Англії в ХУІІ-ХУІІІ ст.. Війна за незалежність. Декларація незалежності 1776 року. Створення конфедерації і її конституювання.

Перехід від конфедерації до федерації. Конституційний конвент. Конституція США 1787 року: загальна характеристика; система стримувань і противаг. Сутність американського федералізму.

Біль про права 1791 року. Американське розуміння прав людини. Закон про судоустрій 1789 року. Конституційний нагляд Верховного суду США.

Громадянська війна між Північчю і Півднем 1861-1865 роках. Другий цикл поправок до Конституції США в 1865-1870 роках. Оформлення двопартійної системи.

Конституційний розвиток США (на федеральному рівні і на рівні розвитку штатів). Модернізація основних політичних інститутів сучасних США. Партії. Конгрес, Президент.

Еволюція виборчого права в США. Поправки XX, XXIV, XXV, XXVI до федеральної Конституції. Розвиток конституційних відносин Президента і Конгресу. Законодавство про лоббїзм.

Антитрестівське законодавство. «Велика депресія» і законодавство «нового курсу» президента Франкліна Рузвельта. Нова роль держави для економіки.

Удосконалення судової системи і правоохоронних органів. ФБР і поліція. Теракти 9 вересня 2001 року і реформа правоохоронної системи та анти-терористичного законодавства. Створення Міністерства національної безпеки.

Джерела цивільного права США. Основні цивільно-правові інститути. Антитрестове законодавство. Кримінальне право США: джерела, категорії, система злочинів і покарань.

Тема 3. Розвиток держави і права Франції у Новий і Новітній час

Револуція 1789-1794 років, її основні етапи. Установчі збори. Закони з аграрного питання 4-11 серпня 1789 року. Декларація прав людини и громадянина 1789 року. Конституція 1791 року. Закон ле Шапельє 1791 року.

Скликання Національного Конвенту (вересень 1791 року). Ліквідація монархії і проголошення республіки у Франції. Жирондисти. Якобінці. «Болото». Конституційне законодавство і економічна політика жирондистів.

Диктатура якобінців. Якобінська «Декларація прав людини і громадянина». Конституція 1793 року. Революційний порядок управління.

Національний Конвент. Комітет суспільного порятунку. Комітет суспільної безпеки. Комісари. Революційний трибунал.

Термідоріанський переворот 1794 року. Реорганізація уряду. Конституція 1795 року. Режим Директорії.

Переворот 1799 року. Консульство Наполеона Бонапарта. Конституція 1799 року. Органічні сенату-консульти 1802, 1804 років. Створення Державної ради і організація місцевого управління.

Реставрація Бурбонів. Конституційна Хартія 1814 року. Встановлення парламентської монархії за Хартією 1830 року.

Революція 1848 року і проголошення Другої французької республіки. Конституція 1848 року. «18-е брюмера Луї Бонапарта 1851 року. Державний лад Другої імперії. Конституція 1852 року.

Паризька Комуна. Декларація і декрети Комуни.

Розробка і прийняття Конституції Третьої республіки. Поділ законодавчої і виконавчої влад за Законом від 16 липня 1875 року. Державний лад Третьої республіки.

Кодифікація права у Франції на початку XIX ст. та її вплив на законодавство інших країн. Цивільний кодекс Наполеона 1804 року. Торговий кодекс 1807 року. Подальша новелізація цивільного права. Становлення законів про працю та робочі союзи.

Кримінальне законодавство Кримінальні кодекси 1791 та 1810 років. Третя французька республіка між Першою та Другою світовими війнами. Боротьба проти фашизму. Народний фронт у Франції і його законодавство.

Франція у Другій світовій війні. Правова основа «режиму Віші» і комітету «Франція, що бореться» (генерал Де Голь). Тимчасовий уряд Де Голя після визволення.

Четверта республіка у Франції. Конституція 1946 року Державний лад Франції за Конституцією 1946 року. Вищі і місцеві органи влади. Політична криза інститутів Четвертої республіки.

Конституція 1958 року. Державний лад П'ятої республіки у Франції. Класична змішана республіка. Президент. Прем'єр. Парламент. Конституційна рада. Державна рада. Розвиток політичної системи Франції до кінці XX століття. Багатопартійність.

Джерела конституційного права Франції. Джерела та загальна характеристика сучасного кримінального, цивільного, адміністративного права Франції.

Тема 4. Становлення і розвиток державності в Німеччині у Новий і Новітній час

Рейнський союз 1806 року. Як підсумок існування Священної римської імперії. Віденський конгрес 1815 року і утворення Німецького союзу. Митний союз 1834 року.

Особливості німецької революції 1848 року. Пруська монархія. Конституційна Хартія Прусії 1850 року. Король. Уряд. Ландтаг. Судова влада.

Північно німецький союз і Конституція 1867 року. Гегемонія Прусії в Німецькому союзі.

Утворення єдиної Німецької Імперії. Конституція Німецької імперії 1871 року. «Уявний» федералізм. Імператор. Канцлер. Бундестаг. Рейхстаг.

Уніфікація цивільного законодавства Німеччини. Німецьке цивільне уложення 1896 року. Своєрідність побудови уложення. Юридичні особи (установи та утворення). Право власності та його обмеження. Сімейне та спадкове право. Соціалізація права. Уступки федеральним традиціям. Листопадова революція 1918 року. Веймарська Конституція 1919 року. Система влади та політичний режим Веймарської республіки. Криза інститутів Веймарської республіки.

Прихід нацистів до влади. Ліквідація демократичних свобод. Скасування державно-правових інститутів Веймарської республіки. «Уніфікація» держави і суспільства як механізм створення тоталітарної держави.

Витворення однопартійної системи та інституту «фюрера». Ліквідація автономії земель і місцевого самоврядування. Каральні органи нацизму: СС, СА, СД, концтабори, надзвичайні суди. Антисемітські закони. Геноцид проти народів окупованих держав.

Поразка нацистської Німеччини у другій світовій війні та її поділ на окупаційні зони. Угоди Потсдама. Денацифікація, демілітаризація та демократизація Німеччини.

Окупаційні власті і Конституція (Основний закон) Німеччини 1949 року. Закон про партії 1967 року. Режим «канцлерської демократії». Система німецької юстиції.

Інститут конституційного контролю в Німеччині. Компетенція федерального конституційного суду ФРН.

Формування німецької моделі соціальної держави: інститути та законодавство.

Джерела цивільного права Німеччини. Законодавство про компанії. Антитрестове законодавство. Джерела кримінального права. Система злочинів і покарань.

Розвиток правової системи ФРН після об'єднання Німеччини.

Тема 5. Становлення, розвиток і припинення соціалістичної правової системи в Росії. Правова система Російської Федерації.

Лютнева революція 1917 року. Ліквідація монархії і утворення Тимчасового уряду. Більшовицький переворот у жовтні 1917 року. Розігнання більшовиками Установчих зборів. Становлення радянської тоталітарної держави. Формування соціалістичної правової системи.

Карально-репресивні органи в епоху сталінізму. Розвиток політико-правової системи СРСР у період «відлиги» та в період «розвинутого соціалізму». Головні причини та наслідки розпаду СРСР.

Джерела радянського права та його суть. Конституції СРСР (1924, 1936, 1977 рр.).

Демократичні реформи і становлення незалежної Російської Федерації. Прийняття Конституції 1993 року. Еволюція політичного режиму в період Б.Єльцина, В.Путіна, Д.Медведева.

Формування держав нового типу епохи громадянського суспільства. Права «першого, другого, третього поколінь». Правова держава як форма реалізації громадянського суспільства : ліберальна та соціальна складові. Верховенство права та верховенство закону.

Тенденції розвитку права в епоху громадянського суспільства. Реалізація принципів індивідуалізму, свободи та законності в праві. Соціалізація права. Зміни в джерелах права та структурні зміни в праві. Формування гармонізованого законодавства міжнародних економічних та політичних співтовариств

Європейський Союз як гармонізована політико-правова спільнота. Інститути влади ЄС та механізми їх взаємодії з інституціями країн членів ЄС. Первинне та вторинне законодавство ЄС: джерела та їх правова сутність. Законодавчий процес в ЄС.

6. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усьо го	у тому числі					усьо го	у тому числі				
		л	п	ла б	інд	с.р .		л	п	ла б	інд	с.р .
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА КРАЇН ДАВНЬОГО СВІТУ ТА СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ												
Тема 1. Предмет і методологія навчальної дисципліни . Держава і право країн Стародавнього Сходу.		2	2					1				
Тема 2. Держава і право Античного світу.		2	2					1				
Тема 3. Характеристика розвитку держави і права епохи феодалізму		2	2					2				
Тема 4 Держава і право країн Європи в епоху середньовіччя.		2	2					2				
Тема 5. Формування ісламської концепції держави і права.		2						1				
Разом за змістовим модулем 1		10	8									
Тема 1. Розвиток держави і права Англії в Новий і Новітній час.		2	2					2				
Тема 2. Формування і розвиток держави і права США в ХУІІІ-ХХІ ст.ст.		2	2									
Тема 3. Розвиток держави і права		2	2					2				

Франції у Новий і Новітній час												
Тема 4 Становлення і розвиток державності в Німеччині у Новий і Новітній час.		2	2									
Тема 5. Становлення, розвиток і припинення соціалістичної правової системи в Росії. Правова система Російської Федерації.		2						1				
Разом за змістовим модулем 2		10	8									
Усього годин	45	20	16					12				

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Закони Царя Хамураппі	2
2	Закони XII таблиць	2
3	Зародження парламенту в Англії. Велика хартія вольностей	2
4	Англійська буржуазна революція 17 ст.	2
5	Французька буржуазна революція 18 ст.	2
6	Утворення США	2
7	Об'єднання Німеччини	2
8	Держава і право США у XX ст.	2
	Разом	16

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Специфіка давньосхідного права.	2
2	Мусульманське право та його джерела	2
3	Станова структура афінського суспільства.	2
4	Реформи Сервія Тулія.	2
5	Право феодальної Франції.	2
6	Кодифікація Феодосія. Звід Законів Юстиніана.	2
7	Кароліна – карно-процесуальне уложення середньовіччя.	2
8	Суспільний лад Арабського халіфату.	2
9	Становлення радянської тоталітарної держави.	2
10	Веймарська Конституція 1919 року.	2
11	Еволюція виборчого права в США.	2
12	Третя французька республіка	2
13	Термідоріанський переворот 1794 року.	2
14	Особливості парламентської монархії Великобританії.	2
15	Протекторат Кромвеля.	2
16	«Соборне Уложення» 1649 року.	2
17	Державний лад П'ятої республіки у Франції.	2
18	Європейський Союз як гармонізована політико-правова спільнота.	2
19	Тенденції розвитку права в епоху громадянського суспільства	2
	Разом	38

8. Методи навчання

Предмет навчальної дисципліни передбачає здійснення таких основних методів навчання:

1) лекційні заняття, в ході яких висвітлюються основні питання тієї чи іншої теми, питання, які носять проблемний характер і є предметом наукової дискусії. Лекція – це аудиторне заняття з курсом або його частиною (поток), яке проводиться провідними викладачами-лекторами (професорами і доцентами вищого навчального закладу, а також провідними науковцями або спеціалістами, запрошеними для читання лекції), на якому викладаються основні положення досліджуваної дисципліни, її теоретичні проблеми, новітні наукові досягнення в конкретній сфері. Тематика курсу лекцій з юридичної деонтології вказана в тематичному плані навчальної дисципліни. Лекційні заняття не орієнтовані на дублювання підручників і навчальних посібників. Академічна лекція, як правило, проводиться у формі публічного виступу викладача, у процесі якого здійснюється передача певної інформації. Однак лекція – це не монолог, а творче спілкування, взаємодія оратора і аудиторії. Тому студент повинен сприймати лекції й бути активним під час її читання;

2) практичні заняття, на яких за умови самостійного та попереднього опрацювання студентами питань, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни, проводиться їх обговорення у формі бесіди та дискусії з елементами роботи з історико-правовими пам'ятками та джерелами;

3) конспектування та подальше опрацювання студентами попередньо запропонованих питань, які витікають з важливих правових пам'яток, джерел, монографічних досліджень, з подальшим обговоренням їх у формі колоквиуму. Сприйняття і конспектування матеріалу полягає у засвоєнні матеріалу і його короткого запису (конспектуванні). При конспектуванні необхідно переосмислити отриману інформацію, виділити основну думку і стисло її викласти;

4) самостійна робота студентів, в процесі якої їм потрібно навчитись працювати з першоджерелами, а також систематично опрацьовувати доступну емпіричну базу, що стосується предмету навчальної дисципліни. Самостійну роботу варто починати з вивчення тексту лекції, потім прочитати і законспектувати у зошит для семінарських занять відповідний матеріал підручника та інших джерел. Читати треба уважно, всебічно й критично аналізуючи прочитане. Зустрівши нове, незрозуміле слово або вираз, обов'язково слід з'ясувати його зміст – адже, не зробивши цього, студент ризикує невірно сприйняти значення слова, виразу чи взагалі усього тексту. Тут варто скористатися відповідними словниками або ж іншими допоміжними джерелами. Перелік рекомендованої літератури не є вичерпаним. Студенти мусять використовувати інші джерела й особливо періодичні видання;

5) самостійне письмове виконання кожним студентом творчих завдань (есе), в яких належить засвідчити здатність використання основних методів наукового пізнання, актуальних для предмету навчальної дисципліни, креативність мислення;

6) консультативна робота викладачів, які ведуть навчальну дисципліну, основним покликанням якої є навчити студентів вчитися, уміло застосовувати для

цього спеціальні методи наукового пізнання, техніко-юридичні прийоми засвоєння знань тощо;

7) підготовка курсових робіт з тематики навчальної дисципліни, за якої студенти повинні виробити початкові навички роботи з науковим текстом, техніки письмової мови, правил оформлення письмових робіт.

9. Методи контролю

Робоча програма навчальної дисципліни передбачає наступні види контролю:

1) поточний контроль, який здійснюється у ході:

- проведення лекційних та практичних занять;
- виконання поточних письмових контрольних робіт;
- виконання кожним із студентів індивідуального творчого завдання (есе) за тематикою змістових модулів;
- проведення колоквиуму;
- проведення консультацій та відпрацювань.

2) проміжний контроль, який здійснюється у ході:

- проведення підсумкових контрольних робіт з кожного із змістових модулів;

- проведення заліку (за двома змістовими модулями);

3) підсумковий контроль, який здійснюється у ході:

- проведення екзамену (за чотирма змістовими модулями);

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Для заліку

Поточне тестування та самостійна робота											Сума
Змістовий модуль №1						Змістовий модуль № 2					
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	100
10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	

T1, T2 ... T9 – теми змістових модулів.

Для екзамену

Поточне тестування та самостійна робота											
Змістовий модуль №1						Змістовий модуль № 2					Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	100
10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	

Примітка: Розподіл балів, які студент отримує за іспит враховує також бали 1 і 2 змістових модулів, які студент отримав за залік. Тому отриману суму за залік та іспит (100+100) варто розділити на два, щоб вийти на стобальну систему оцінювання $(100+100):2=100$.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

11. Методичне забезпечення

Методичне забезпечення навчальної дисципліни здійснюється на підставі нормативно-методичних документів Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України та методичних матеріалів кафедри, які включають:

1) навчальний план дисципліни, з конкретизацією її структури відповідно до вимог кредитно-модульної системи навчання;

- 2) робочу навчальну програму дисципліни, з деталізацією змісту кожної з тем, що є складовими змістових модулів і складають предмет дисципліни;
- 3) тематику семінарських занять, з виділенням у ній питань, які підлягають аналізу, а також перелік літератури до кожної з тем;
- 4) тематику творчих завдань (есе) за кожним із змістових модулів навчальної дисципліни;
- 5) перелік джерел (з виділенням конкретних запитань) для конспективного опрацювання, з наступним обговоренням у формі колоквиуму;
- 6) тематику курсових робіт, що є складовою предмету навчальної дисципліни;
- 7) перелік контрольних питань за кожним із змістових модулів навчальної дисципліни, які виносяться на проміжну (залік) та підсумкову (екзамен) форми контролю;
- 8) рекомендований список базової та допоміжної літератури з навчальної дисципліни.

11.Рекомендована література

Базова : підручники, навчальні посібники, хрестоматії

1. Бостан Л.М., Бостан С.К. Історія держави і права зарубіжних країн: навчальний посібник. Вид. 2-ге, перероб. й доп. Київ:Центр учбової літератури. 2008. 730 с.
2. Глиняний В.П. Історія держави і права зарубіжних країн : навч. посібник. Вид. 5-те переробл. і доп. Київ: Істина. 2005. 768с.
3. Грубінко А.В. Історія держави і права зарубіжних країн: Навчальний посібник. Тернопіль, 2010. 392 с.
4. Дахно І.І. Історія держави і права зарубіжних країн: навчальний посібник. Київ: «Центр учбової літератури». 2013. 658 с.
5. Історія держави і права зарубіжних країн : хрестоматія: навч. посіб. юридичних спец. вищ. закл. освіти / за ред. докт. юрид. проф. В.Д. Гончаренка. Київ : Видав. Дім Ін Юре. 2002. 716 с.
6. Історія держави і права зарубіжних країн: правові джерела: Навч. посіб. / Упоряд. Г. І. Трофанчук. К.: Юрінком Інтер, 2008. 352 с.
7. Історія держави і права зарубіжних країн : підручник / О.М.Бандурка, О.М.Головка, І.А. Логвиненко та ін. ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. О. М. Бандурки ; вступ. слово О. М. Бандурки. 2-ге вид., допов. та змін. Харків : ХНУВС, 2021. 596 с.
8. Історія держави і права зарубіжних країн (Середні віки та ранній новий час): навч. посібник / За ред. проф. Б.Й.Тищика. Львів: Світ. 2006. 696 с.
9. Історія держави і права зарубіжних країн: навч. посіб. / упоряд.: І.В.Тетарчук, Т.Є.Дяків. Київ: ЦУЛ. 2015. 172 с.

10. Історія держави і права зарубіжних країн: підручник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. О. М. Бандурки; [Бандурка О. М., Швець Д. В., Бурдін М. Ю., Головка О. М., та ін.; вступ. слово О. М. Бандурки]. Харків: Майдан, 2020. 618 с.
11. Кузьминець О. В. Історія держави та права зарубіжних країн (схеми, таблиці, коментарі, термінологічний словник): навч. посіб. / О. В. Кузьминець, Є. С. Дурнов, Ю. В. Сокур. К.: Гранмна, 2012. 240 с.
12. Макарчук В.С. Загальна історія держави і права зарубіжних країн: навч. посібник. Київ: Атіка. 2001. 592с.
13. Макарчук В.С. Загальна історія держави і права зарубіжних країн: навчальний посіб. 6-те вид., допов. К.: Атіка. 2009. 616 с.
14. Мудрак І. Д. Історія держави і права зарубіжних країн [Текст]: курс лекцій / І. Д. Мудрак. Ірпінь: Державна податкова адміністрація України, Академія державної податкової служби України. Ч. 1. Ірпінь: [б.в.], 2001. 232 с.
15. Мудрак І. Д. Історія держави і права зарубіжних країн [Текст]: курс лекцій / І. Д. Мудрак. Ірпінь: Державна податкова адміністрація України, Академія державної податкової служби України. Ч. 2. [Б. м.]: [б.в.], 2002. 137 с.
16. Орленко В. І., Орленко В.В. Історія держави і права зарубіжних країн: посіб. для підготов, до іспитів. Вид. 3-тє, стереотип. Київ: Вид. Паливода А. В., 2008. 244 с.
17. Попенко Я.В. Історія держави і права зарубіжних країн (Стародавній світ та доба Середньовіччя): підручник / Я.В. Попенко, В.Д. Гапотій, Є.О. Куйбіда. Селітополь: Вид-во МДПУ ім. Б. Хмельницького. 2015. 603 с.
18. Страхов М.М. Історія держави і права зарубіжних країн: підручн. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. Вид. 2-ге., переробл. та допов. Київ: «Ін Юре». 2003. 584 с.
19. Талдикін О. В. Держава і право Давнього Сходу: структурно-логічні схеми і таблиці: навч. посібник. Дніпро: Дніпроп. держ. універ. внутр. справ, 2016. 136 с.
20. Тищик Б.Й. Історія держави і прав країн Стародавнього світу: навч. посібник. Львів: Світ. 2001. 384с.
21. Трофанчук Г.І. Історія держави і права зарубіжних країн: навч. посібник. Київ: Юрінком Інтер. 2006. 400 с.
22. Хома Н.М. Історія держави і права зарубіжних країн: навч. посібник. для студ. вищ. закл. освіти. Львів: Магнолія. 2007. 476 с.
23. Черниловський З.М. Хрестоматія по всесвітній історії. Київ. 1993. 253 с.
24. Шевченко О.О. Історія держави і права зарубіжних країн: навч. посібник. Київ: ТОВ «Олан». 2006. 351с.
25. Шевченко О.О. Історія держави і права зарубіжних країн: хрестоматія: навч. посіб. / Київ: Олан. 2003. 307 с.
26. Шостенко І.І., Шостенко О.І. Історія держави і права зарубіжних країн: навч.-метод. посібн. Київ: МАУП, 2003. 104 с.

27. Яремчук В. Д. Історія держави і права зарубіжних країн: дефініції, схеми, таблиці: навч. посібник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2019. 244 с.
28. Яцишин Н.Г. Практиум з історії держави і права зарубіжних країн. - Ірпінь: Національна академія ДПС України, 2006. 274 с

12. Інформаційні ресурси:

1. <http://www.nbuv.gov.ua> – Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського
2. <http://www.nbuv.gov.ua/portal/libukr.html> - каталог національних бібліотек та інформаційних центрів України
3. <http://www.nbuv.gov.ua/portal/libweb.html> - каталог національних бібліотек країн світу
4. <http://www.nbuv.gov.ua/portal/books.html> - каталог електронних бібліотек України
5. <http://allbest.ru/union/> - перелік безкоштовних бібліотек повних текстів
6. <http://www.friends-forum.com/forum/printthread.php?t=5838&pp=30> - енциклопедії та словники
7. <http://www.lib.com.ua/> - електронна бібліотека
8. <http://www.slovari.org> – каталог словників (у тому числі, юридичні)
9. <http://www.nbuv.gov.ua/db/ref.html> - реферативна база даних НБУ ім. В.І.Вернадського (включаючи юридичні науки)
10. <http://www.nbuv.gov.ua/online-2010/> - передплачені науково-інформаційні ресурси НБУ ім. В.І.Вернадського
11. <http://www.ebk.net.ua> – повні тексти юридичних книг (бібліотека Князева).
12. <http://law.biz.ua/books/0023/0204.htm> - юридична бібліотека (Україна)
13. <http://pravo.biz.ua/> - юридична бібліотека (Україна)
14. <http://www.vuzlib.net/> -економіко-правова бібліотека (оцифровані підручники)
15. <http://chitalka.info/pravoznavstvo.html> - безкоштовна студентська бібліотека юридичних ресурсів
16. <http://lawbook.by.ru/> - бібліотека юриста
17. <http://www.tarasei.narod.ru/uchebniki.html> - правова бібліотека
18. <http://urka.ru/catalog.php?parent=57> – каталог юридических ресурсів
19. <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/> - електронні наукові видання НБУ ім.В.І.Вернадського
20. www.lawukraine.com - каталог юриста
21. www.defence.com.ua - сам собі юрист